

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:1873

av Niklas Karlsson (S)

Allmännyttan

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra en begränsning i kommunernas möjligheter att göra sig av med delar av sina allmännyttiga bostadsbestånd och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en begränsning av de inkomstkrav allmännyttiga bostadsbolag ska kunna ställa på bostadssökande och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Ett av de stora socialpolitiska problemen före andra världskriget var bostadsbristen och förekomsten av många olämpliga och ohygieniska bostäder. Bostadsbristen innebar också ett stort mått av trångboddhet.

Den samhälleliga bostadspolitik som inleddes med barnrikehusbyggandet på 1930-talet förändrade denna verklighet. Kommunerna bildade allmännyttiga bostadsbolag och staten understödde bostadsbyggandet av såväl flerfamiljshus som småhus.

Bostadskooperationen, HSB och Riksbyggen medverkade också starkt till att bostadsbrist och trångboddhet upphörde samt att vi fick bostäder med en god bostadsstandard. Toaletter, bad/dusch och tvättmöjligheter samt köksstandarden förbättrades radikalt med ledning av allmännyttorna och bostadskooperationen.

Bostadskooperationen stod också för ett demokratiskt inflytande över boendet som i senare tid även allmännyttan tagit upp delar av.

Miljonprogrammet 1965–1975 löste ut den bostadsbrist som fortsatt att vara ett problem under efterkrigstiden. Ett problem som inte minst var kopplat till urbaniseringen och folkomflyttningsrörelserna i Sverige.

På bostadsområdet ansågs välfärdsstaten i det närmaste ”färdigbyggd” efter mitten av 1970-talet. Bostäder fanns och det var snarare problem med att man i en del kommuner ”förbyggt sig”, dvs. hade tomma lägenheter. Allmännyttan fick 1974 sin moderna form. För ett godkännande som allmännyttigt bostadsföretag i bostadsfinansieringssammanhang kom att krävas att företaget ägdes av kommunen. Då infördes att kommunen skulle satsa hela grundkapitalet och utse samtliga ledamöter i styrelsen.

EU-inträdet och EU-rätten föranledde omfattande diskussioner om allmännyttan. Begreppet fanns inte utanför Norden och det statliga bostadsbyggande som genomförts i Sverige hade inte genomförts i den omfattningen på kontinenten. På kontinenten fanns istället s.k. ”social housing”, bostäder byggda och inriktade för de sämst ställda.

Efter utredningar och fortsatta diskussioner på 2000-talet har man politiskt enats om följande legala definition. Med allmännyttigt bostadsaktiebolag avses, enligt lagen (2010:879) om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag, ett aktiebolag som en kommun eller flera kommuner gemensamt har det bestämmande inflytandet över och som i allmännyttigt syfte

1. i sin verksamhet huvudsakligen förvaltar fastigheter i vilka bostadslägenheter upplåts med hyresrätt,
2. främjar bostadsförsörjningen i den eller de kommuner som är ägare till bolaget, och
3. erbjuder hyresgästerna möjlighet till boendeinflytande och inflytande i bolaget.

Ett allmännyttigt kommunalt bostadsaktiebolag ska bedriva verksamheten enligt affärsmässiga principer. Denna bestämmelse utgör ett undantag från självkostnadsprincipen och förbudet mot att driva verksamhet i vinstsyfte i kommunallagen.

Det är bra att vi uppnått en sådan enighet över blockgränserna. Samtidigt är det besvärande att många borgerliga kommuner avvecklat eller avvecklar sin allmännytta. Att sälja enstaka hus, områden eller omvandla dem till bostadsrätt kan givetvis ibland vara motiverat. Det bakomliggande syftet är dock det intressanta.

När kommuner avvecklar hela allmännyttiga bolag/stiftelser eller omvandlar/säljer hela områden i syfte att ”gentrifiera” kommunen eller stadsdelar blir det otäckt. En medveten politik för att driva undan låginkomsttagare, socialt utsatta och ibland också invandrare blir otäckt. En sådan politik slår dessutom också mot ungdomar, studenter och pensionärer som ofta har låga inkomster.

Det kommunala självstyret är viktigt men när detta används för en politik i strid mot nationella mål om likvärdighet, humanism och ansvar för alla medborgare, oavsett inkomst och etnisk bakgrund, då blir det fel. Den lagstiftning som fanns före 2006 om begränsningar i kommunernas möjligheter att göra sig av med delar av sina allmännyttiga bostadsbestånd behöver återinföras. Likaså måste kommunala bolags och stiftelsers krav på blivande hyresgäster vara rimliga och sakligt motiverade. Det behövs en begränsning av de inkomstkrafter allmännyttiga bostadsbolag ska kunna ställa på bostadssökande.

Niklas Karlsson (S)